

Léčení transgenerační frustrace v pojetí PBSP terapie

PhDr. Lubomír Koblí, PhDr. Yvonna Lucká
(2022)

1) Úvod

Albert Pessa (spolu s Diane Boyden-Pessa) vyvíjel Pessa Boyden System Psychomotor (dále PBSP) po dobu 60 let. Současně přitom PBSP proměňovalo Alberta Pessa. Účastníci výcviků a workshopů do r. 2014 (A. a D. Pessovi zemřeli v r. 2016) byli pozorovateli i účastníky tvorby originálního terapeutického systému, vývoje jak zakladatele, tak i samotné metody. Bylo možné zažívat a reflektovat nejen změny PBSP přístupu v průběhu času, nýbrž také výsledný tvar PBSP.

Vývoj a aktuální stav PBSP do r. 2008 je reprezentativně popsán v publikaci Pessa, Boyden-Pessa a Vrtbová (2009).

PBSP se i následně ještě rozvíjelo a proměňovalo až do zmíněného r. 2014. Tento další vývoj a změny PBSP platné až do současnosti jsou zachyceny v disertační práci (Siřínek, 2018) a v publikaci Winnette a Baylin (2017).

Je užitečné si povšimnout významu rodové historie Alberta Pessa, jak se propsala do jeho osobní historie i do vzniku a vývoje PBSP, včetně jeho pohledu na problematiku a přístup k léčení transgeneračního přenosu frustrace (dále TGPF). Pessa se řadí ke dlouhé řadě zakladatelů nebo významných reprezentantů psychologických a psychoterapeutických směrů židovského původu. Rodina Pessova odešla do USA z Makedonie a má sefardské kořeny. Sám Albert se narodil již v USA.

PBSP pracuje s TGPF ve dvou formách:

- a) Je-li klient přístupný změnám v jeho paměťové databázi terapií zaměřenou výhradně na jeho léčení, pak PBSP postupuje standardním PBSP způsobem, jehož součástí je implicitně léčení TGPF. Tento způsob je podrobně popsán a rozebrán ve výše zmíněných třech publikacích.
- b) Není-li klient přístupný – receptivní k terapii cílenou k jeho léčení, nýbrž je primárně investován do starání se o jiné trpící bytosti než o sebe, pak PBSP používá specifický postup, který je dále popsán a vysvětlen ve 4. kapitole „Transgenerační léčení“.

2) PBSP přístup

Východiskem PBSP přístupu je předpoklad, že v naší vrozené informační databázi – evoluční paměti („storage“)* je přítomno přednastavení – očekávání, co se má v životě stát, ale i to, kdy, s kým a jak je adekvátní očekávané zažít tak, aby výsledkem byly prožitky a zkušenosti uspokojivého a smysluplného života. Součástí přesvědčení PBSP je, že toto přednastavení uložené v dědičné databázi jedince nezahrnuje pouze očekávání vztažené k vlastnímu životu, nýbrž i očekávání týkající se ostatních bytostí. Tato dědičnost předávaná paměť je „záznamem evolučního úspěchu“, toho, co se osvědčilo od počátku života (Pessa in Siřínek, 2018, s. 41).

* Pozn.: V závorkách uváděná anglická PBSP terminologie slouží k porozumění specifickému lexiku, který je originálně užíván (a někdy i stvořen) Albertem Pessem v rámci vývoje PBSP.

Součástí této vrozené „in-formační“ databáze (evoluční paměť) je touha jedinců k naplnění vlastního já, což se projevuje jejich motivací

- 1) směřovat k a dosahovat integritu,
- 2) pracovat (tvořit vs. bořit),
- 3) milovat (pokračování sebe i druhu v potomstvu),
- 4) nastolovat spravedlnost („správný řád“).

Toto pojetí struktury motivace lze srovnat s Freudem, který za podstatu duševního zdraví považoval schopnost pracovat a milovat, nebo později s Winnicottem (pracovat, milovat, hrát si). Ještě později se Seligmanem, který za základ duševního štěstí považuje pět hlavních aspektů: pozitivní emoce, schopnost plně se ponořit do prováděné činnosti, navazování autentických vztahů, pocíťování života jako smysluplného a zažívání úspěchu (Seligman, 2014).

Podle PBSP je lidská paměťová databáze tvořena třemi zdroji:

- 1) vrozenou – zděděnou informační databází – „*storage*“. Pěsso tím míní vše, co je nám evolucí předáno, mimo jiné schopnost mít tělové pocity a emocionalitu (Pěsso užívá označení „duše“ – „*soul*“)
- 2) získávanou, biografickou paměť – „*history*“ tvořící se od individuálního vzniku početím do individuálního zániku smrtí – tedy vše, co jsme načerpali za svého života v interakci s okolním světem a bytostmi
- 3) získávanou skrze na jedince působící příběhy – „*stories*“ (vyprávění od lidí, především blízkých, rodové a společenské narace, umělecká díla jako filmy, literatura...)

I příběhy mohou nést transgenerační přenosové in-formace a důsledky. Jedna klientka měla ve své blízkosti babičku z matčiny strany, která jí během dětství opakovaně a se silným emočním doprovodem vyprávěla o svém útrpném mládí, zejména jak musela jít během světové války „do rajchu“ na nucené práce, jak byla oddělena od svého milovaného chlapce a jak on nevydržel na ni čekat a vzal si jinou. V klientce se aktivoval silný soucit s babičkou a jejím nespravedlivě těžkým životem. Výsledkem bylo, že sama vystudovala práva a stala se soudkyní. Chrání práva obětí a trestá viníky, aby nespravedlnost byla odsouzena a spravedlnosti bylo učiněno zadost.

Všechny tři in-formační zdroje nejen koexistují, nýbrž se i vzájemně ovlivňují a proměňují.

Abychom mohli směřovat k realizaci vlastního já, potřebujeme – a to především v primárně závislé etapě našeho života, v dětství – zažívat, že tyto naše potřeby jsou uspokojovány prostřednictvím sociálních interakcí.

Jaké interakce potřebuje jedinec podle PBSP zažívat, aby se uskutečňovalo to, co je implicitně „v plánu“?

E (vitální energie jedince) ⇒ A (akce jedince) ⇒ adekvátní I (interakce s druhým/i)

⇒ S1 (satisfakce) + S2 (smysl)

v PBSP terminologii „tvar + adekvátní protitvar“ (protitvarem se myslí ona přiměřená reakce-odezva od druhého člověka, nejlépe rodiče, v rámci interakce) – viz níže:

Představme si malé dítě, které nese ukázat mamince žížalu, kterou našlo v hlíně. Ve své akci má jaksí předem očekávanou „padnoucí“ reakci (protitvar): například, že se maminka přiblíží a s úsměvem bude zkoumat, co je to za poklad a třeba přidá pár slov o tom, co je to za zvířátko a proč ho zase odnesou tam, kde je mu dobře. To dítěti přinese nejen dobrý pocit, ale i potvrdí to, že má smysl chodit za maminkou ukazovat, co objeví, a navíc se dozví něco kognitivně nového.

Jaké interakce jedinec nepotřebuje?

E (vitální energie) $\Rightarrow$ A (akce) $\Rightarrow$ neadekvátní I (interakce) $\Rightarrow$ F (frustrace) + N (nesmyslnost)
v PBSP terminologii „tvar + neadekvátní protitvar“ ve 2 možnostech a) deprivace
b) traumatizace

Když si představíme stejnou situaci, kdy se ale maminka zhnuseně odvrátí s křikem: „Cos to zase přinesla odporného, hned to zahod', na nic nešahej a honem si umyj ruce, ty prase!“, dítě se pak bude cítit nejen zklamané a zmatené, ale též si odnese zázitek, že je lepší za maminkou s ničím nechodit.

„Naše tělo a mysl jsou zásobárnou všech frustrací a pocitů, které jsme prožili, ale je také zásobárnou představ a vědomí toho, co by je bývalo mohlo uspokojit“ (Pesso in Vrtbovská, s. 30). Z tohoto zdroje pak můžeme čerpat při terapeutické práci, neboť podle PBSP klient někde z hloubi zděděné informační databáze „tuší“, co by potřeboval.

Zaměří-li se jedinec na druhé, je podstatné, že skrze „storage“ je člověk i skladem informací, a to včetně frustrací, které prožili naši předci a které se v našich rodech předávají po generace. V naší evoluční paměti je obsažen i altruismus a přednastavení ho pro druhé aktivovat, zažíváme-li kolem sebe explicitně či implicitně nespravedlnost (viz motivace – str. 2 nahoře, bod 4). Jinak řečeno, máme v sobě obsaženou jak mezigenerační i transgenerační infodatabázi, tak potenciální nastavení nesrovnalosti vlastní angažovaností „opravovat“.

Každý jedinec je nejen jedinečnou paměťovou kombinací „storage“, „history“ a „stories“, ale také kombinací prožitků adekvátních i neadekvátních interakcí daného jedince, jeho blízkých i jeho předků. Každý z nás je tedy databází pozitivních a frustrujících zkušeností. Těmito procesy je utvářena a funguje lidská psychika, jejíž následnou charakteristikou je individualizovaný rejstřík vztahování se k životu. A to od pasivní rezignace až k aktivnímu hledání změn, a to pokud možno k lepšímu.

Albert Pesso užíval metaforu, že PBSP je psychotherapeutickým obchodem, v němž se klientům nabízí tvorba a internalizace nové paměti, adekvátních vzpomínek, než jsou ty, které dosud mají, protože naše genetická paměť nekonečně čeká na odpověď, na satisfakci. „*Base of PBSP is to create new history memory because many things in client history did not match the storage tendencies*“ (Pesso, 2009).

Základní orientací PBSP terapie tedy primárně není otevřít a zkoumat frustrující osobní i rodovou historii klienta, nýbrž vytvořit paměť jiné, adekvátní historie, a to především na tělově emoční (prožitkové) úrovni prostřednictvím adekvátních interakcí přinášejících klientovi satisfakci a smysluplnost. A co víc: „Měníme paměť, aby ses mohl dívat jinýma očima na přítomnost“ (Pesso ke klientovi ve struktuře, 2013).

Důležitým aspektem PBSP přístupu je, že nová paměť „(...) is supplement, not replacement of old history.“ (Pesso, 2012). Neboli „Nikdy samozřejmě nemůžeme vzít zpět, co se stalo, můžeme však vytvořit nové emoční scénáře, dostatečně silné a reálné, aby zmírnily a vyvážily některé staré scénáře“ (van der Kolk, 2021).

„Moje práce (...) mě dovedla k poznání, že (za A – naše pozn., viz dále) děti přicházejí na svět s geneticky zabudovaným vnitřním vzorcem umožňujícím rozpoznat a intuitivně reagovat na různé příbuzné osoby (...). Kromě této tendence „rozpoznat a reagovat“ na tyto příbuzné, mají děti ještě (za B – naše pozn., viz dále) základní disponibilitu převzít na sebe a uskutečňovat všechny role v rodině v závislosti na tom, jak to situace v rodině, ve které vyrůstají, vyžaduje. Jinak řečeno, děti přicházejí na svět s vnitřním nastavením toho, jak má vypadat role matky, otce, babičky, dědečka (...). Bez ohledu na své pohlaví rovněž mají vnitřní nastavenost vzít na sebe roli a chovat se podle ní jako matka, otec, babička, dědeček apod. Mohli bychom tuto schopnost nazvat „stem selves“ – vyplňování nezaplňného prostoru v okolním světě sám sebou“ (Pesso, 2003). V PBSP terminologii se začal užívat pro popis této dynamiky termín „mezery v rolích“ („holes in roles“).

Převažují-li v životě dítěte neadekvátní situace, pak

- a) jsou frustrovány potřeby samotného jedince neadekvátními interakcemi, a to deprivací a/nebo traumatizací,
- b) aktivuje se v dítěti „storage“ spojená s motivací dosáhnout nastolení spravedlnosti, tzn. „správného řádu“. V dítěti je stimulován příliš brzy a příliš intenzivně vrozený altruismus k druhým a dítě začne vyplňovat prázdná místa ve vztahovém systému samo sebou (stává se magickým partnerem, magickým rodičem pro někoho v rodině, magickým rodičem samo pro sebe apod.). Může se tak aktivovat proces spoustifikace, parentifikace a převrácení rolí (Tóthová, 2011), ale i starost a péče dítěte o prarodiče a další členy předchozích generací.

Spoustifikací je označován proces partnersky vyplňovaného prostoru dítětem pro toho rodiče, který je partnersky frustrován nepřítomností či nefungováním svého dospělého partnera (ať je to partner či partnerka).

V parentifikaci dítě nahrazuje svému rodiči to, co mu neposkytl/i jeho rodič/e.

U převrácení rolí dítě nahrazuje jako magický rodič samotné/ho rodiče v péči o rodinu jako systém, např. o své sourozence.

Když bylo klientce necelých šest let, otec odešel za jinou ženou do ciziny a ona zůstala sama s matkou se svým o 2 roky mladším bratrem. Pamatuje se, že matka často plakala, někdy byla našťvaná a mlátila nádobím. O tom, že tam táta není, se nemluvilo. Po prázdninách, na které si moc nepamatuje, se všechno změnilo s tím, jak šla do školy. Připadala si už velká a samostatná. Ráno vstávala dříve, aby připravila všechno na snídani a bratrovi do školky. Pozorovala stále po očku, jakou má maminka náladu, často ji hladila a dělala legrace, zabavovala bratra, aby nezlobil, četla mu večer pohádky. Ve škole jí to šlo, byla chválená, za to, že je rozumná a šikovná. Těšilo ji, když mohla mamince pomáhat, ta jí někdy v žertu říkala „ty jsi moje záchrana, ještě že jsme spolu“. Časem se její role rozvíjela téměř do dokonalosti. Když byla máma smutná, spala s ní v posteli. Poté, co bratr povyroste a chodil ven s kamarády, dělala mámě společnost. Chodily do kina, na výstavy. Máma se jí svěřovala s potížemi s příbuznými a líčila konflikty na pracovišti. Ve svých 13 letech matku přerostla, měla i víc síly, a tak třeba když spolu tapetovaly, nosila těžké kýble, štafle a zakládala si na tom, že jí to jde lépe a má větší výdrž než máma.

V dítěti se ve všech těchto případech uvolňují nelimitované vitální energie (*unbounded energies*) a projevují se jeho omnipotencí jak ve vztahu ke druhým, tak ve vztahu k sobě (dle PBSP tzv. *self-self* vztah). Vytváření přiměřeného sebepojetí je tak ohroženo/odloženo. Omnipotence v kontextu vyplňování „mezer v rolích“ má podobu mesiášství – (*God's work*, spasitel, léčitel, zachránce, ale i mstitel, pronásledovatel, mučedník, dybbuk...). (Siřínek, 2018)*

* Pozn.: Omnipotence může vzniknout i z jiných příčin, např. nedostatkem v poskytování vývojové potřeby limitu nebo prolomením hranic ega jedince traumatizací pudových sil agresivity a/nebo sexuality.

Lidský jedinec je přednastaven zažívat a internalizovat kompletnost a vyváženost, případně, nejsou-li přítomny, sám je produkovat. „Pesso nazval anticipaci tvaru a bezděčné nutkání k jeho dokončení „vykonáváním spravedlnosti“ (*justice making*). Mesiášským genem pak míní reflexivní navozování zážitku spravedlnosti v subjektivním obraze (...) vztahů“ (Siřínek, 2009). Je-li jedinec vystaven frustrujícímu vlivu nekompletnosti a nevyváženosti celku a je stimulován zaplnit chybějící část(i) celku sám sebou, pak tyto části psychiky jedince Pesso pojmenovává jako „entita“ (snad jako etymologický protipól „identity“ – Siřínek, 2009). Lze i uvažovat o možnosti hodnotit tyto aspekty jako aspekty „nepravého já“ (*false self*), jako neadekvátně vytvářenou „identitu“ jedince pod tlakem frustrovaného rodinného či společenského systému.

„Děti žene soucit k tomu, že se pokoušejí zaplnit místo po nějaké osobě částí sebe sama (...) například se stanou virtuální (magickou – *naše pozn.*) matkou své matce. Mateřská „entita“ se pak nachází uvnitř dítěte a využívá část jeho životní energie (...) Tato „entita“ je úplně oddělená od energetického systému dítěte, protože je ve službách jiného hostitele (...) tak vznikají dva „pání“ žijící v jedné osobě“ (Pesso, 2003).

3) Léčení

Stává-li se jedinec klientem v terapii, pak se velmi často v průběhu externalizace jeho přítomnosti i minulosti objevuje kombinace frustrací v jeho osobní historii i frustrací v jeho evoluční (a to včetně transgenerační) historii.

V PBSP jsou vytvořeny originální terapeutické nástroje, jak léčit (vytvářet tzv. *antidota*) obě kategorie frustrace. Pro „standardní“ terapeutické sezení (zacílené na léčivé uspokojení potřeb klienta) vytvořili Albert a Diane Pessovi v průběhu 60 let řadu nástrojů.

Terapeutický proces PBSP se odehrává v tzv. strukturách, což je v PBSP název pro terapeutickou sessi. Během ní má klient zažít adekvátní, vývoj podporující interakce „tehdy a tam“, pro které je klient dědičně disponován a které měl klient zažívat jako dítě. Probíhá-li struktura ve skupinovém uspořádání, členové skupiny vstupují pro klienta-protagonistu za účelem léčení do rolí hypotetických postav (nejčastěji tzv. ideálních rodičů), symbolizujících svou pozicí, pohybem, dotykem i vyřčenými větami vývojově žádoucí chování adresované klientovi.

Podrobnější popis terapeutického užití těchto nástrojů přesahují rozsah tohoto textu a odkazujeme na dostupné podrobnější zdroje (Pesso, Boyden-Pesso a Vrtbovská, 2009; Winnette a Baylin, 2017; Siřínek, 2018).

Jedním ze zásadních faktorů PBSP systému, který ho navíc odlišuje od většiny dalších terapeutických systémů, je specifická role terapeuta v terapeutickém procesu. Podle PBSP je základem léčení korektivní zkušenost, a to s dominancí ve sféře prožitku. Mnoho klientů očekává, že tato korektivní zkušenost přijde prostřednictvím terapeuta, který, jak si přejí, má odborné i lidské kvality stát se léčitelem, čarodějem jejich života a jeho změny k lepšímu.

Podstatou PBSP práce je tvorba nové, adekvátní paměti. Terapeut však nemá (a nesmí) být postavou obsaženou v nové paměti klienta, nýbrž jeho užitečným spolupracovníkem. PBSP terapeut facilituje proces směřující k tomu, aby se nová, lepší vzpomínka v klientově biografické paměti internalizovala, a tak naplnila klientovo „evoluční“ přednastavení. Aspektem role terapeuta je umožňovat klientovi, aby nová vzpomínka byla věrohodná (uvěřitelná). Terapeut tedy nemá být obsahem nové vzpomínky. Stručně, nová vzpomínka má vznikat ve správném věku, se správnými lidmi, ve správných interakcích s tzv. ideálními postavami, symbolizujícími žádoucí chování. Nikoliv v přenosovém vztahu s terapeutem v současnosti. Proto se v PBSP

- a) všechny reprezentace reálných postav klientovy historie i postav hypotetických (ideálních) umísťují do externích scén (vně klienta i terapeuta),
- b) striktně rozlišují reálné postavy klientova života od postav hypotetických, vytvářených k terapeutickým účelům v terapeutické sesi,
- c) ideální postavy dělají v interakci s klientem to, co (kdy, jak) jedinec potřeboval (a co v minulosti nezažil a potřeboval prožít), resp. co potřebovali a nedostali další bytosti z historie či přítomnosti klienta.

4) Transgenerační léčení

Klíčová důležitost rozlišení vlivu osobní historie (*history*), příběhů (*stories*) a evoluční historie (*storage*) klienta a následně odlišného terapeutického postupu vzniká u PBSP tehdy, je-li kvůli mezerám v rolích klientova receptivita pro úspěšnou terapii silně redukována či uzavřena a klient vykazuje vůči léčebným změnám rezistenci. „Důsledkem příliš časně dětské psychomotorické angažovanosti v nekompletním vztahovém systému je (...) omezení receptivity.“ (Siřínek, 2018).

V průběhu terapeutické práce se projeví, zda a jak výrazně je klientova receptivita k přijímání antiodot překryta rezistencí. „Je-li klient rezistentní k přijetí nové vzpomínky, je třeba pracovat s filmy“ (Pesso, 2013).

Technika filmů (*movies*) vznikla jako výsledek klinických zážitků a reflexí Alberta Pessa při terapeutické práci s klienty, kteří byli tak intenzívně orientováni starat se o druhé (žijící i nežijící, srdci klienta, ač třeba nepříbuzné, leč blízké bytosti), že jejich receptivita přijímat v terapeutické práci uspokojení vlastních potřeb byla minimalizována či uzavřena. Klient(i) byl(i) prožitkově i mentálně orientován(i) na strádajícího (resp. na strádající) ve svém vztahovém poli. Aktivace altruismu příliš brzy a příliš moc vede k aktivaci mesiášství ke druhým a redukci nastavení přijímat od druhých uspokojování svých potřeb. Součástí jedincovy omnipotence je následně mechanismus „*self-self*“, kdy jedinec je identifikován s vnitřním pře-nastavením a motivací dodat si sobě sám, co potřebuje (a stávat se tak magickým rodičem pro sebe sama jako dítě). Celý tento vzorec se spouští nevědomě, automaticky, a proto si ho klienti nejsou ani vědomi, ani nemají vlastní nástroje, jak dosud vytvořenou „starou a neadekvátní“ neuronovou síť změnit. V této fázi přechází PBSP terapeut od doprovázení klienta k jeho vedení a neumožňuje mu opakovat a zesilovat nevědomý starý vzorec fungování.

Smyslem užití filmu (filmů) je tedy uskutečnit předání role (rolí) adekvátním virtuálním postavám, které by se staraly o uspokojování potřeb strádajícího (klientových rodičů, prarodičů, sourozenců, Indiánů, Židů, týraných...). U klienta tak v důsledku může proběhnout legitimizované uvolnění jeho receptivity pro interaktivní naplnění jeho vlastních, dosud frustrovaných potřeb (CO) adekvátními postavami (KDO) ve správném věku (KDY) správným způsobem (JAK).

Filmy se tvoří v externí scéně před očima klienta za pomoci předmětů v rolích symbolů pro

- příslušnou reálnou postavu, ve vztahu k níž vznikly u klienta mezery v rolích,
- ideální postavy, resp. ideální scénu, kterou daná reálná postava pro své uspokojení potřebovala (rovněž „co, kdy, s kým, jak“),
- byla-li reálná postava, vůči které byl klient v mezerách v rolích, sama v mezerách v rolích pro jiné, vytváří se poté ještě další úroveň filmu (tzv. dodatkový – *subsidiary movie*). Ten je zaměřen na dosažení spravedlnosti (*making justice for sense of completion*) i pro tuto postavu. A tedy v účincích i pro klienta samotného.

Před očima klienta se tak interaktivně odehrává adekvátní, uspokojivá interakce pro více předků, pro více skupin, pro více generací. Klientovi to dává možnost osvobodit se od úkolů, které v sobě nese. Nemusí již opravovat minulost sám sebou v roli boha, v roli spasitele, v roli válečníka (proti) a bojovníka (za)...

PBSP v praxi: na kazuistice se pokusíme ilustrovat terapeutický proces a postup PBSP terapeuta pro TGPF. Pro lepší orientaci uvádíme také anglické termíny vysvětlené výše.

Již zmiňovaná klientka přišla ve svých 33 letech do terapie v situaci, kdy ztroskotal její třetí vztah. Byla plná pochybností o sobě samé, obviňovala se. „Něco dělám špatně, už bych měla v mém věku umět dělat vztahy“.

Při práci ve struktuře se dostáváme k situaci, kdy otec z jejího světa náhle zmizel, protože odešel za jinou ženou. Objevuje se klientčina nedůvěra ve spolehlivost mužů a negativní predikce, že se nedá spoléhat na to, že je s nimi možné vytvořit trvalý vztah. Když se dostáváme k tématu, co by v minulosti potřebovala, na rozdíl od toho, co zažila, znovu a znovu zdůrazňuje, že skutečnost byla jaká byla, že se s tím musela vyrovnat a s mámou si nějak musely poradit. Není schopná emočně přijmout možnost zažít ideální otcovskou postavu a opakovaně zdůrazňuje, že takhle se to ale nestalo.

*Objevuje se zde výše zmíněná problematika mezer v rolích (**holes in roles**) a rezistence vůči léčivé změně.*

Jak psychoterapie postupovala dále, víc a víc se ukazovalo, jak moc je klientka dosud identifikovaná s rolí náhradního (magického) partnera pro svou matku jako ženu. Její receptivita se přesměrovala od vlastních potřeb k uspokojování nenaplněných potřeb své matky jako ženy.

*Zde PBSP nabízí možnost s klientem vytvořit již dříve zmíněný film (**movie**).*

Klientka vybírá předmět, který reprezentuje její matku jako ženu, a druhý předmět, který vstupuje do role postavy ideálního partnera pro matku jako ženu. Klientka pak sama nabízí, co takový partner by pro svou ženu měl přinášet, čím by ji sytil během celého jejich soužití a co by v jejím životě bylo jinak a lépe.

Klientka se tomuto prožitku z filmu otevírá jako nové zkušenosti, která je spravedlivá. Zažívá pozitivní změny své psychiky. Je dojatá, na jejím těle je viditelná úleva a klientka si od filmu, který se pomocí předmětů – symbolů odehrává na koberci, odsedá na své křeslo.

V krátké době po tomto setkání se, v souvislosti s návštěvou klientčiny tety (z matčiny strany) a rozhovoru s ní o rodinné historii, objevila nová informace, která přinesla nový kontext do tématu mezer v rolích.

Matka klientky jako devítiletá dívka ztratila otce (klientčina dědečka), který zahynul při důlním neštěstí. Musela pak své mámě (klientčině babičce) dost pomáhat s domácností a s mladší sestrou. Klientka je touto objevenou spojitostí zasažena, snaží se v nově otevřeném prostoru vyznat. Objevuje se tak další, předtím nevědomá, úroveň mezer v rolích, a to, že v nějakých aspektech se klientka chovala ke své matce rovněž jako magická otcovská postava, která nahrazovala chybějícího reálného otce.

Na tomto místě bylo důležité vytvořit další film, a to klientčinu reálnou matku jako devítiletou dívku a jejího ideálního otce, který by nebyl horníkem, nezemřel by a byl s ní a pro ni jako táta během jejího dětství a dospívání.

Další vrstvou, která se objevila jako podstatná, je, že klientčina reálná matka v rámci svých mezer v rolích začala nahrazovat mrtvého otce pro svou matku-vdovu (babičku klientky) jako její náhradní (magický) partner. Tento aspekt se v práci s klientkou ukázal jako další, dosud netušený motiv jejího silného soucitu a solidarity se svou matkou.

*Zde bylo potřebné společně vytvořit tentokrát **dotatkový film (subsidiary movie)**, který umožnil klientce pozorovat a zažívat scénu, v níž se její matka dívá jako pozorovatel na film pro svou matku-ženu, která by měla ideálního partnera jiné profese, a tudíž by nezahynul jako horník. Byl by po jejím boku celý jejich společný život a zažívali by tak vzájemnou oporu, lásku a potěšení. Klientka projevuje úlevu, když zažívá, že její matka zažívá spravedlnost tím, že její matka-žena má partnera, jakého je správné mít.*

To byl ve společné práci obrat. Klientka na základě těchto filmů, které dodaly vztahové skutečnosti podobu, jak má skutečnost vypadat, aby to bylo fér, mohla prožitkově předat své mesiašské role adekvátním (ideálním) postavám a mohla se otevřít receptivně svým vlastním potřebám. Začala přijímat takové virtuální interakce s ideálními postavami pro ni samotnou, které naplňovaly její dětské potřeby. Tyto změny následně vedly i ke změněnému prožívání přítomnosti, přestala se obviňovat jako ta, která způsobila rozpad svých partnerských vztahů, a objevila se jí nadějnější perspektiva její vztahové budoucnosti.

5) Závěr

PBSP vytvořilo pro léčení transgeneračního přenosu frustrace (TGPF) originální přístup, s jakým se na toto téma dívá, a vytvořilo i specifické terapeutické postupy. Tyto postupy jsou zacíleny na tvorbu pozitivních léčivých změn u trpících lidí – klientů.

Zdroji utrpení jedince jsou frustrace vzniklé v jeho osobní historii (*history*) a/nebo utrpení, které si jedinec nese ve zděděné minulosti (*storage*) a/nebo je mu předáváno skrze příběhy (*stories*).

Pokud se TGPF objeví jako autonomní téma, které není změnitelné PBSP terapií zaměřenou jen na osobu klienta, nýbrž je nutné léčit i jeho vztahové pole, do něhož je klient investován, pak PBSP pracuje pomocí filmů (*movies*). Filmy vytvářejí novou, lepší realitu pro ty bytosti v klientově poli, o něž se klient stará, a není schopen tuto službu opustit, dokud se o tyto potřebné osoby nezačnou starat ti (ideální osoby), kteří tam mají být a kterým může tuto službu předat, aby bylo dosaženo spravedlnosti.

Seznam pramenů a literatury

Kolk van der, B. (2021). Tělo sčítá rány. Praha, Jan Melvil Publishing

Pesso, A., Boyden-Pesso, D., Vrtbovská, P. (2009). Úvod do Pesso Boyden System Psychomotor. Tišnov, Sdružení SCAN

Pesso, A. (2003). The Holes in Roles, Theory, nepublikováno

Pesso, A. (2009). Advanced PBSP training, Praha, nepublikováno

Pesso, A. (2012). Advanced training, Praha, nepublikováno

Pesso, A. (2013). Advanced training, Praha, nepublikováno

Seligman, M. (2014). Vzkvétání: Nové poznatky o podstatě štěstí a duševní pohody. Praha, Jan Melvil Publishing

Siřínek, J. (2009). Mesiášský gen, dědičný základ altruismu? Psychoterapie 3, s. 169–178

Siřínek, J. (2018). Scéničnost v psychoterapii. Disertační práce. Praha, Univerzita Karlova

Tóthová, J. (2011). Úvod do transgenerační psychologie rodiny. Praha, Portál

Winnette, P., Baylin, J. (2017). Working with Traumatic Memories to Heal Adults with Unresolved Childhood Trauma. London, Kingsley Publishers